

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Nysie

Wydział Nauk Medycznych

Opis modułu kształcenia

Nazwa modułu (przedmiotu)		Opieka paliatywna				Kod przedmiotu	C.-PPiel		
Kierunek studiów		Pielęgniarstwo							
Profil kształcenia		praktyczny							
Poziom studiów		Pierwszego stopnia							
Specjalność									
Forma studiów		stacjonarny							
Semestr studiów		IV							
Tryb zaliczenia przedmiotu		Zaliczenie	Liczba punktów ECTS					Sposób ustalania oceny z przedmiotu	
Formy zajęć i inne	Liczba godzin zajęć w semestrze		Całkowita	5,25	Zajęcia kontaktowe	4,75	Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym		4,25
	Całkowita	Zajęcia kontaktowe	Sposoby weryfikacji efektów uczenia się w ramach form zajęć					Waga w %	
Wykład		16	16	Zaliczenie – sprawdzian pisemny – test wielokrotnego wyboru (Multiple Choice Questions, MCQ)				40%	
Ćwiczenia praktyczne – symulacja wysokiej wierności		8	8	Zaliczenie – sprawdzian praktyczny				10%	
Zajęcia praktyczne		40	40	Zaliczenie – sprawdzian praktyczny				20%	
Praca własna studenta		15	0	Zaliczenie – praca pisemna – projekt procesu pielęgnowania na podstawie analizy indywidualnego przypadku (case study) wraz z przeglądem piśmiennictwa				10%	
Praktyka zawodowa		40	40	Zaliczenie- sprawdzian praktyczny				20%	
Razem:		119	104					Razem	100%
Kategoria efektów	Lp.	Efekty uczenia się dla modułu (przedmiotu)						Efekty kierunkowe	Formy zajęć
W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:									
Wiedza	1.	znaczenie wsparcia społecznego i psychologicznego w zdrowiu i chorobie oraz w sytuacjach szczególnych w opiece zdrowotnej;						B. W10.	wykład, praca własna studenta
	2.	metody okazywania empatii pacjentowi, jego rodzinie lub opiekunowi;						B. W49.	wykład, praca własna studenta
	3.	system opisu objawów i dolegliwości pacjenta według schematów OLD CART (Onset – objawy/dolegliwości, Location – umiejscowienie, Duration – czas trwania, Character – charakter, Agravating/Alleviating factors – czynniki nasilające/lagodzące, Radiation – promieniowanie, Timing – moment wystąpienia), FIFE (Feelings – uczucia, Ideas – idee, Function – funkcja, Expectations – oczekiwania), SAMPLE (Symptoms – objawy, Allergies – alergie, Medications – leki, Past medical history – przebyte choroby/przeszłość medyczna, Last meal – ostatni posiłek, Events prior to injury/illness – zdarzenia przed wypadkiem/zachorowaniem);						C.W37.	wykład
	4.	czynniki ryzyka i zagrożenia zdrowotne u pacjentów w różnym wieku;						D.W1.	wykład
	5.	etiopatogenezę, objawy kliniczne, przebieg, leczenie, rokowanie i zasady opieki pielęgniarstwa nad pacjentami w wybranych chorobach, w tym w chorobach nowotworowych;						D.W2.	wykład
	6.	rodzaje badań diagnostycznych, ich znaczenie kliniczne i zasady ich zlecania oraz uprawnienia zawodowe pielęgniarki w zakresie wystawiania skierowań na badania diagnostyczne w poszczególnych stanach klinicznych;						D.W3	wykład
	7.	zasady przygotowania pacjenta w różnym wieku i stanie zdrowia do badań oraz zabiegów diagnostycznych, a także zasady opieki w ich trakcie oraz po tych badaniach i zabiegach;						D.W4.	wykład
	8.	zasady i zakres farmakoterapii w poszczególnych stanach klinicznych;						D.W5.	wykład
	9.	właściwości grup leków i ich działanie na układy i narządy organizmu pacjenta w różnych chorobach w zależności od wieku i stanu zdrowia, z uwzględnieniem działań niepożądanych, interakcji z innymi lekami i dróg podania;						D.W6.	wykład
	10.	zasady organizacji opieki specjalistycznej (internistycznej, chirurgicznej, w bloku operacyjnym, pediatrycznej, geriatrycznej, neurologicznej, psychiatrycznej, w szpitalnym oddziale ratunkowym, intensywnej opieki, opieki paliatywnej i długoterminowej oraz nad pacjentem z chorobą nowotworową);						D.W7.	wykład, praca własna studenta

	11.	standardy i procedury pielęgniarstwa stosowane w opiece nad pacjentem w różnym wieku i stanie zdrowia;	D.W8.	wykład, praca własna studenta
	12.	reakcje pacjenta w różnym wieku na chorobę, przyjęcie do szpitala i hospitalizację;	D.W9.	wykład, praca własna studenta
	13.	metody i techniki komunikowania się z pacjentem niezdolnym do nawiązania i podtrzymania efektywnej komunikacji ze względu na stan zdrowia lub stosowane leczenie;	D.W10.	wykład, praca własna studenta
	14.	rodzaje i zasady stosowania środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego w określonych stanach klinicznych;	D.W12.	wykład
	15.	zasady opieki nad pacjentami z przetokami odżywczymi, w szczególności przezskórną endoskopową gastrostomią (Percutaneous Endoscopic Gastrostomy, PEG), gastrostomią, mikrojejunostomią, przetokami wydalniczymi (kolostomią, ileostomią, urostomią) oraz przetokami powstałymi w wyniku powikłań;	D.W13.	wykład
	16.	metody i skale oceny bólu ostrego i oceny poziomu sedacji;	D.W17.	wykład, praca własna studenta
	17.	metody, techniki i narzędzia oceny stanu świadomości i przytomności;	D.W27.	wykład
	18.	proces umierania, objawy zbliżającej się śmierci i zasady opieki w ostatnich godzinach życia pacjentów z chorobami niepoddającymi się leczeniu;	D.W42.	wykład, praca własna studenta
W zakresie umiejętności absolwent potrafi:				
Umiejętności	1.	posługiwać się w praktyce mianownictwem anatomicznym oraz wykorzystywać znajomość topografii narządów ciała ludzkiego;	A. U1.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	2.	opisywać zmiany w funkcjonowaniu organizmu człowieka jako całości w sytuacji zaburzenia jego homeostazy;	A. U3.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	3.	łączyć zmiany morfologiczno-czynnościowe w obrębie tkanek, narządów i układów z objawami klinicznymi i wynikami badań diagnostycznych oraz wskazywać konsekwencje rozwijających się zmian patologicznych dla organizmu człowieka;	A. U4.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	4.	współuczestniczyć w doborze metod diagnostycznych w poszczególnych stanach klinicznych z wykorzystaniem wiedzy z zakresu biochemii i biofizyki;	A. U7.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	5.	współuczestniczyć w zapobieganiu błędom przedlaboratoryjnym;	A. U8.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	6.	właściwie interpretować wyniki badań laboratoryjnych;	A. U9.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	7.	posługiwać się informatorami farmaceutycznymi i bazami danych o produktach leczniczych;	A. U13.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	8.	rozpoznawać zaburzenia w funkcjonowaniu społecznym człowieka oraz oceniać proces adaptacji człowieka w różnych kontekstach zdrowia i choroby, a także wskazywać rolę wsparcia społecznego i psychologicznego w opiece nad człowiekiem zdrowym i chorym;	B.U2.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	9.	oceniać związek choroby i hospitalizacji ze stanem fizycznym i psychicznym człowieka;	B. U3.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	10.	oceniać funkcjonowanie człowieka w sytuacjach trudnych takich jak stres, frustracja, konflikt, trauma, żaloba, przemoc fizyczna, przemoc seksualna, wprowadzać elementarne formy pomocy psychologicznej oraz informować o specjalistycznych formach pomocy;	B. U4.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	11.	identyfikować błędy i bariery w procesie komunikowania się w sytuacjach trudnych, wykazywać umiejętność aktywnego słuchania oraz tworzyć warunki do prawidłowej	B. U5.	zajęcia praktyczne,

	komunikacji z pacjentem i członkami zespołu interprofesjonalnego;		praktyka zawodowa
12.	wykorzystywać techniki komunikacji werbalnej i pozawerbalnej w praktyce pielęgniarstwa;	B. U6.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
13.	wskazywać i stosować właściwe techniki redukowania lęku i metody relaksacyjne;	B. U7.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
14.	stosować techniki radzenia sobie w sytuacjach trudnych w pracy zawodowej pielęgniarki takich jak ciężka choroba pacjenta, śmierć, błąd medyczny, przemoc fizyczna i psychiczna;	B. U9.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
15.	rozwiązywać dylematy etyczne i moralne występujące w praktyce zawodowej pielęgniarki;	B. U18.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
16.	stosować wybraną metodę pielęgnowania w opiece nad pacjentem;	C.U1.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
17.	ustalać plan opieki pielęgniarstwa oraz realizować go wspólnie z pacjentem, jego rodziną lub opiekunem;	C.U3.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
18.	monitorować stan zdrowia pacjenta podczas pobytu w szpitalu lub innych jednostkach organizacyjnych systemu ochrony zdrowia;	C.U4.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
19.	dokonywać wstępnej, bieżącej i końcowej oceny stanu zdrowia pacjenta (stan, problemy, potrzeby) i ewaluacji podejmowanych interwencji pielęgniarstwa;	C.U5.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
20.	wykonać pomiar glikemii i ciał ketonowych we krwi z użyciem glukometru, pomiar glukozy i ciał ketonowych w moczu z użyciem pasków diagnostycznych, pomiar cholesterolu we krwi oraz wykonać inne testy paskowe;	C.U6.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
21.	przeprowadzić, dokumentować i oceniać bilans płynów pacjenta;	C.U9.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
22.	pobierać materiał do badań laboratoryjnych i mikrobiologicznych oraz asystować lekarzowi przy badaniach diagnostycznych;	C.U11.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
23.	stosować zabiegi przeciwwzapalne;	C.U13.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
24.	wykonywać płukanie jamy ustnej, gardła, oka, ucha, żołądka, pęcherza moczowego, przetoki jelitowej i rany;	C.U21.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
25.	zakładać i usuwać cewnik z żył obwodowych, w tym żyły szyjnej zewnętrznej, wykonywać kroplowe wlewy dożylnie oraz monitorować i pielęgnować miejsce wkłucia obwodowego;	C.U22.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
26.	dobierać i stosować dostępne metody karmienia pacjenta (doustnie, przez zgłębnik do żołądka lub przetokę odżywczą);	C.U23.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
27.	przemieszczać i pozycjonować pacjenta z wykorzystaniem różnych technik, metod i sprzętu, z zastosowaniem zasad bezpieczeństwa pacjenta i swojego;	C.U24.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
28.	przeprowadzić gimnastykę oddechową oraz wykonywać drenaż ułożeniowy, inhalację i odsluzowywanie dróg oddechowych;	C.U26.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa

29.	wykonywać nacieranie, oklepywanie, ćwiczenia bierne i czynne;	C.U28.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
30.	wykonywać zabiegi higieniczne u dziecka i dorosłego, pielęgnować skórę i jej wytwory oraz błony śluzowe z zastosowaniem środków farmakologicznych i materiałów medycznych, w tym stosować kąpiele lecznicze;	C.U29.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
31.	oceniać ryzyko rozwoju odleżyn i stosować działania profilaktyczne;	C.U30.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
32.	wykonywać zabiegi doodbytnicze;	C.U31.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
33.	pielęgnować przetoki jelitowe i moczowe, w tym stosować zasady i techniki zakładania oraz wymiany worka stomijnego i środki do pielęgnacji przetok;	C.U32.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
34.	zakładać cewnik do pęcherza moczowego, monitorować diurezę, usuwać cewnik i prowokować mikcję;	C.U33.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
35.	zakładać zgłębnik do żołądka, monitorować jego położenie i drożność, usuwać go oraz wymienić PEG (niskoprofilową gastrostomię balonową);	C.U34.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
36.	założyć opatrunek na ranę, zmienić go lub zdjąć;	C.U38.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
37.	przewodzić dokumentację medyczną, w tym w postaci elektronicznej oraz posługiwać się nią i zabezpieczać zgodnie z przepisami prawa;	C.U40.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
38.	doraźnie tamować krwawienia i krwotoki;	C.U43.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
39.	przeprowadzić badanie podmiotowe pacjenta, analizować i interpretować jego wyniki;	C.U64.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
40.	stosować zasady zapobiegania zakażeniom odcewnikowym krwi, szpitalnemu zapaleniu płuc, zakażeniom układu moczowego, zakażeniom układu pokarmowego o etiologii Clostridioides difficile, zakażeniom miejsca operowanego, zakażeniom ran przewlekłych i zakażeniu ogólnoustrojowemu;	C.U73.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
41.	stosować środki ochrony indywidualnej niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa swojego, pacjentów i współpracowników przed zakażeniami związanymi z opieką zdrowotną oraz wdrażać odpowiedni rodzaj izolacji pacjentów;	C.U74.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
42.	posługiwać się dokumentacją medyczną oraz przestrzegać zasad bezpieczeństwa i poufności informacji medycznej oraz ochrony danych osobowych;	C.U76.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
43.	gromadzić informacje, formułować diagnozę pielęgniarską, ustalać cele i plan opieki pielęgniarskiej, wdrażać interwencje pielęgniarskie oraz dokonywać ewaluacji opieki pielęgniarskiej;	D.U1.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
44.	stosować skale i kwestionariusze do oceny stanu pacjenta lub jego wydolności funkcjonalnej w określonych sytuacjach zdrowotnych;	D.U2.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
45.	dokonywać różnymi technikami pomiaru parametrów życiowych (w tym ciśnienia tętniczego na tętnicach kończyn górnych i dolnych, oddechu, temperatury ciała, saturacji, świadomości) i oceniać uzyskane wyniki oraz wykorzystywać je do planowania opieki w różnych stanach klinicznych;	D.U3.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
46.	przeprowadzić kompleksowe badanie podmiotowe i badanie fizykalne w różnych stanach klinicznych do planowania i realizacji opieki pielęgniarskiej;	D.U4.	zajęcia praktyczne,

				praktyka zawodowa
47.	oceniać poziom bólu, reakcję pacjenta na ból i jego nasilenie oraz stosować farmakologiczne i niefarmakologiczne metody postępowania przeciwbólowego;	D.U5.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
48.	przygotowywać i podawać pacjentowi leki różnymi drogami zgodnie z posiadanymi uprawnieniami zawodowymi pielęgniarki lub pisemnym zleceniem lekarza w określonych stanach klinicznych oraz produkty lecznicze z zestawów przeciwwstrząsowych ratujących życie;	D.U7.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
49.	rozpoznawać powikłania farmakoterapii, leczenia dietetycznego oraz wynikające z działań terapeutycznych i pielęgnacji;	D.U9.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
50.	dobierać i stosować dietoterapię oraz prowadzić u dzieci i dorosłych żywienie dojelitowe (przez zgłębnik do żołądka i przetokę odżywczą) oraz żywienie pozajelitowe;	D.U10.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
51.	przewodzą profilaktykę powikłań występujących w przebiegu chorób;	D.U11.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
52.	przewodzą rehabilitację przyłóżkową i aktywizację pacjenta z wykorzystaniem elementów terapii zajęciowej;	D.U13.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
53.	edukować pacjenta, jego rodzinę lub opiekuna w zakresie doboru oraz użytkowania sprzętu pielęgnacyjno-rehabilitacyjnego i wyrobów medycznych;	D.U14.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
54.	przewodzą rozmowę terapeutyczną;	D.U15.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
55.	stosować metody komunikowania się z pacjentem niezdolnym do nawiązania i podtrzymania efektywnej komunikacji ze względu na stan zdrowia lub stosowane leczenie;	D.U16.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
56.	komunikować się z członkami zespołu interdyscyplinarnego w zakresie pozyskiwania i przekazywania informacji o stanie zdrowia pacjenta;	D.U17.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
57.	organizować izolację pacjentów z zakażeniem i chorobą zakaźną w podmiotach leczniczych;	D.U18.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
58.	doraźnie podawać pacjentowi tlen i monitorować jego stan podczas tlenoterapii w różnych stanach klinicznych;	D.U19.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
59.	przygotować pacjenta fizycznie i psychicznie do badań diagnostycznych oraz zabiegu operacyjnego w trybach pilnym i planowym;	D.U22.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
60.	dobierać technikę i sposoby pielęgnowania rany, w tym usuwać szwy i zakładać opatrunki specjalistyczne;	D.U.24.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
61.	dobierać metody i środki pielęgnacji ran na podstawie ich klasyfikacji;	D.U25.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
62.	pielęgnować pacjenta z przetoką jelitową i moczową;	D.U26.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
63.	pielęgnować pacjenta z rurką intubacyjną lub tracheostomijną oraz wentylowanego mechanicznie;	D.U38.		zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa

	64.	wykonywać toaletę drzewa oskrzelowego systemem otwartym lub zamkniętym u pacjenta w określonych stanach klinicznych;	D.U39.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	65.	pielęgnować żylny dostęp naczyniowy obwodowy i centralny oraz dotętniczy;	D.U40.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	66.	rozpoznać agonię i pielęgnować pacjenta umierającego;	D.U41.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	67.	postępować zgodnie z procedurą z ciałem zmarłego pacjenta;	D.U42.	zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
W zakresie kompetencji społecznych absolwent:				
Kompetencje społeczne	1.	kierowania się dobrem pacjenta, poszanowaniem godności i autonomii osób powierzonych opiece, okazywaniem zrozumienia dla różnic światopoglądowych i kulturowych oraz empatii w relacji z pacjentem i jego rodziną;	K. S1	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	2.	przestrzegania praw pacjenta;	K. S2	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	3.	samodzielnego i rzetelnego wykonuje zawodu, zgodnie z zasadami etyki, w tym przestrzegania wartości i powinności moralnych w opiece nad pacjentem;	K. S3	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	4.	ponoszenia odpowiedzialności za wykonywane czynności zawodowe;	K. S4	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	5.	zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu;	K. S5	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	6.	przewidywania i uwzględniania czynników wpływających na reakcje własne i pacjenta;	K. S6	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa
	7.	dostrzegania i rozpoznawania własnych ograniczeń w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz dokonywania samooceny deficytów i potrzeb edukacyjnych.	K. S7	wykład, zajęcia praktyczne, praktyka zawodowa

Forma zajęć	Metody dydaktyczne
Wykład	Wykład informacyjny z wykorzystaniem technik multimedialnych, wykład problemowy
Tematyka zajęć	
<p>1: Podstawy opieki paliatywnej – organizacja, planowanie i przyjęcie pacjenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cele opieki paliatywnej • Definicja opieki paliatywnej i podstawowych pojęć z nią związanych • Miejsca świadczenia opieki paliatywnej – organizacja opieki stacjonarnej i niestacjonarnej • Regulacje prawne świadczenia opieki paliatywnej w Polsce • Rozwój opieki paliatywnej w Polsce i świecie • Prekursorzy opieki paliatywnej w Polsce i na świecie • Przyjęcie chorego do hospicjum • Planowanie opieki pielęgniarstwiej i priorytetyzacja zadań • Współpraca w zespole interdyscyplinarnym opieki paliatywnej <p>2: Komunikacja, wsparcie psychologiczne i duchowe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemy psychiczne, duchowe, egzystencjonalne chorych i ich bliskich w opiece paliatywnej • Wsparcie rodziny w opiece nad chorym w stanie terminalnym, w okresie umierania i żałoby • Podstawowe zasady komunikowania się z chorym i jego rodziną w opiece paliatywnej • Komunikacja werbalna i niewerbalna <p>3: Leczenie bólu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definicja bólu • Etiopatogeneza bólu • Różnicowanie bólu ze względu na miejsce powstania i czas trwania • Subiektywne i obiektywne objawy bólu • Narzędzia do oceny bólu • Farmakologiczne i niefarmakologiczne metody leczenia bólu • Trójstopniowa drabina analgetyczna • Podawanie leków przeciwbólowych różnymi drogami, obserwacja objawów ubocznych farmakoterapii <p>4: Objawów towarzyszących chorobie nowotworowej. Diagnozowanie problemów pacjentów w opiece paliatywnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemy pielęgnacyjne i postępowanie pielęgniarki w opiece paliatywnej nad pacjentami z objawami ze strony układu oddechowego • Farmakologiczne i niefarmakologiczne metody zwalczania objawów ze strony układu oddechowego • Problemy pielęgnacyjne i postępowanie pielęgniarki w opiece paliatywnej nad pacjentami z objawami ze strony układu moczowego • Farmakologiczne i niefarmakologiczne metody zwalczania objawów ze strony układu moczowego • Problemy pielęgnacyjne i postępowanie pielęgniarki w opiece paliatywnej nad pacjentami z objawami ze strony układu nerwowego • Farmakologiczne i niefarmakologiczne metody zwalczania objawów ze strony układu nerwowego. <p>5: Problemy skórne pacjentów paliatywnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemy skórne pacjentów w opiece paliatywnej; • Owrzodzenia nowotworowe - różnicowanie, leczenie oraz pielęgnacja pacjenta z owrzodzeniami nowotworowymi z zastosowaniem nowoczesnych opatrunków specjalistycznych • Odleżyny – klasyfikacja, leczenie oraz pielęgnacja pacjenta z odleżynami z zastosowaniem nowoczesnych opatrunków specjalistycznych. <p>6: Żywnienie w chorobie nowotworowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Objawy ze strony układu pokarmowego. Problemy pielęgnacyjne i postępowanie pielęgniarstwiej. • Farmakologiczne i niefarmakologiczne metody zwalczania objawów ze strony układu pokarmowego • Ocena stanu odżywienia chorego w paliatywnej fazie choroby nowotworowej (badania antropometryczne, badania laboratoryjne), pogłębiona ocena stanu odżywienia • Leczenie zaburzeń odżywiania w opiece paliatywnej. Oszacowanie zapotrzebowania na składniki pokarmowe u chorego w opiece paliatywnej • Cele leczenia żywieniowego, wskazania do leczenia żywieniowego, przeciwwskazania do leczenia • Zalecenia żywieniowe w przypadku braku łaknienia, w przypadku szybkiego nasycenia się i uczucia pełności po posiłku, w przypadku nudności, wymiotów, odczuwania suchości w jamie ustnej, występowania biegunek i zaparc • Metody leczenia żywieniowego (dieta doustna, doustne suplementy pokarmowe, żywienie dojelitowe, żywienie pozajelitowe) • Monitorowanie leczenia żywieniowego u chorych objętych opieką paliatywną • Przygotowanie do leczenia żywieniowego; warunki rozpoczęcia leczenia żywieniowego, ryzyko metaboliczne • Preagonia i agonia a leczenie żywieniowe, przerwanie leczenia żywieniowego <p>7: Opieka nad umierającym i jego rodziną. Zagadnienia etyczno-prawne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opieka nad pacjentem umierającym i jego rodziną; • Jakość opieki i narzędzia jej oceny • Wsparcie rodziny w okresie umierania i żałoby • Dylematy etyczne – eutanazja, sedacja paliatywna • Zagadnienia prawne. 	

Forma zajęć	Metody dydaktyczne
Ćwiczenia praktyczne – symulacja medyczna wysokiej wierności	Metoda symulacji medycznej wysokiej wierności.
Tematyka zajęć	
<p>1. Kompleksowa opieka pielęgniarska nad pacjentem z bólem nowotworowym w fazie terminalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocena natężenia bólu z zastosowaniem skal oceny bólu; - monitorowanie skuteczności leczenia przeciwbólowego; - podawanie leków przeciwbólowych różnymi drogami zgodnie ze zleceniem lekarskim; - rozpoznawanie działań niepożądanych opioidoterapii; - zastosowanie nefarmakologicznych metod łagodzenia bólu; - wsparcie psychiczne pacjenta i rodziny; - prowadzenie dokumentacji pielęgniarskiej; - komunikacja z zespołem terapeutycznym i przekazywanie informacji w modelu SBAR. <p>2. Opieka pielęgniarska nad pacjentem z dusznością w opiece paliatywnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocena wydolności oddechowej pacjenta; - monitorowanie saturacji i częstości oddechów; - układanie pacjenta w pozycji ułatwiającej oddychanie; - tlenoterapia zgodnie ze zleceniem lekarskim; - zastosowanie nefarmakologicznych metod zmniejszania duszności; - wsparcie pacjenta w sytuacji lęku i niepokoju; - komunikacja z rodziną chorego; - przekazywanie informacji o stanie zdrowia pacjenta w modelu SBAR. <p>3. Leczenie odleżyn u pacjenta objętego opieką paliatywną:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocena i klasyfikacja odleżyn; - dobór opatrunków specjalistycznych; - monitorowanie procesu gojenia; - zmiana pozycji pacjenta i zastosowanie sprzętu przeciwoodleżynowego; - edukacja rodziny i opiekunów; - dokumentowanie działań profilaktycznych i terapeutycznych. <p>4. Postępowanie pielęgniarskie w agonii pacjenta objętego opieką paliatywną:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie objawów agonii; - ocena komfortu pacjenta; - zaspokajanie podstawowych potrzeb chorego; - pielęgnacja jamy ustnej i skóry; - wsparcie rodziny w okresie umierania chorego; - zachowanie godności i intymności pacjenta; - dokumentowanie działań pielęgniarskich. <p>5. Opieka pielęgniarska nad pacjentem objętym domową opieką paliatywną:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocena warunków domowych i możliwości opiekuńczych rodziny; - organizacja stanowiska opieki nad pacjentem; - edukacja opiekunów w zakresie pielęgnacji chorego; - profilaktyka powikłań wynikających z unieruchomienia; - wsparcie emocjonalne rodziny; - prowadzenie dokumentacji pielęgniarskiej. <p>6. Komunikacja terapeutyczna z pacjentem i rodziną w opiece paliatywnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocena potrzeb psychicznych i emocjonalnych pacjenta; - prowadzenie rozmowy terapeutycznej z pacjentem terminalnie chorym; - wsparcie rodziny w sytuacji pogarszania się stanu chorego; - przekazywanie trudnych informacji w sposób empatyczny; - rozpoznawanie objawów lęku, depresji i cierpienia psychicznego; - współpraca z zespołem terapeutycznym; - dokumentowanie przebiegu komunikacji i działań pielęgniarskich. 	

Forma zajęć	Metody dydaktyczne
Zajęcia praktyczne	Metoda sytuacyjna, ćwiczenia praktyczne warunkach rzeczywistych.
Tematyka zajęć	
<p>Temat 1: Zapoznanie się z zasadami ergonomii i obowiązującymi zasadami BHP w hospicjum stacjonarnym.</p> <p>Ocena stanu pacjenta i planowanie opieki pielęgniarskiej</p> <p>Kompleksowe badanie pacjenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Przeprowadzanie badania podmiotowego i przedmiotowego Ocena parametrów życiowych i ich interpretacja w kontekście planowania opieki Identyfikacja problemów pielęgnacyjnych <p>Planowanie i dokumentowanie opieki:</p> <ul style="list-style-type: none"> Formułowanie diagnozy pielęgniarskiej oraz ustalanie celów opieki Tworzenie i ewaluacja planu opieki pielęgniarskiej Gromadzenie i zabezpieczanie danych zgodnie z zasadami ochrony danych osobowych 	

Temat 2: Postępowanie pielęgniarские w objawach klinicznych Zwalczanie objawów klinicznych: Monitorowanie bólu i stosowanie farmakologicznych oraz niefarmakologicznych metod jego łagodzenia Opieka nad pacjentem z problemami ze strony układów oddechowego, moczowego, nerwowego i pokarmowego Pielęgnacja pacjentów z dostępnymi medycznymi: Obsługa zgłębnika żołądkowego i PEG Pielęgnacja dostępow naczyniowych Monitorowanie diurezy Wykonywanie procedur pielęgnacyjnych: Pielęgnacja skóry, błon śluzowych, odleżyn i owrzodzeń nowotworowych	
Temat 3: Opieka nad pacjentem w stanie terminalnym Komunikacja i wsparcie: Doskonalenie technik komunikacji z pacjentem i rodziną Rozpoznawanie emocjonalnych potrzeb pacjenta i rodziny oraz udzielanie wsparcia Opieka paliatywna w okresie terminalnym: Rozpoznanie objawów agonalnych i pielęgnacja pacjenta umierającego Procedury postępowania z ciałem zmarłego	
Temat 4: Edukacja i rehabilitacja przyłóżkowa Aktywizacja pacjenta: Przeprowadzanie rehabilitacji przyłóżkowej Pozycjonowanie i przemieszczanie pacjenta zgodnie z zasadami bezpieczeństwa Edukacja pacjenta i rodziny: Instruktaż dotyczący sprzętu pielęgnacyjnego i wyrobów medycznych Przekazywanie wiedzy o zasadach opieki w warunkach domowych.	

Forma zajęć	Metody dydaktyczne
Praca własna studenta	Metoda projektu, praca z tekstem: projekt procesu pielęgnowania na podstawie analizy indywidualnego przypadku (<i>case study</i>), analiza dowodów naukowych w artykułach naukowych i analiza wytycznych lub zaleceń dotyczących praktyki pielęgniarskiej w opiece paliatywnej w oparciu o przegląd piśmiennictwa.
Tematyka zajęć	
<p>Temat 1. Pielęgniarska opieka paliatywna nad dzieckiem przyjętym do hospicjum stacjonarnego – studium przypadku. Zakres: charakterystyka pacjenta (wiek, stan zdrowia, sytuacja życiowa), identyfikacja deficytów samoopieki, zaburzonego komfortu i potrzeb zdrowotnych, sformułowanie diagnoz pielęgniarских (ICNP/NANDA), zaplanowanie i opis działań pielęgniarских, oczekiwane efekty interwencji, refleksja nad rolą pielęgniarki opieki paliatywnej w poprawie jakości życia pacjenta.</p> <p>Temat 2. Pielęgniarska opieka paliatywna nad pacjentem w terminalnej fazie choroby oraz jego rodziną w warunkach domowych – studium przypadku. Zakres: charakterystyka pacjenta (wiek, stan zdrowia, sytuacja życiowa), identyfikacja deficytów samoopieki, zaburzonego komfortu i potrzeb zdrowotnych, sformułowanie diagnoz pielęgniarских (ICNP/NANDA), zaplanowanie i opis działań pielęgniarских, oczekiwane efekty interwencji, refleksja nad rolą pielęgniarki opieki paliatywnej w poprawie jakości życia pacjenta.</p>	

Forma zajęć	Metody dydaktyczne
Praktyka zawodowa	Metoda sytuacyjna, ćwiczenia praktyczne w warunkach rzeczywistych.
Tematyka zajęć	
<p>1. Zapoznanie się z zasadami ergonomii i obowiązującymi zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy w opiece paliatywnej Stosowanie zasad BHP podczas opieki nad pacjentem w stanie terminalnym. Ergonomia pracy w pielęgnacji pacjentów leżących.</p> <p>2. Organizacja opieki pielęgniarskiej nad pacjentem w stanie terminalnym Planowanie indywidualnej opieki pielęgniarskiej w oparciu o diagnozę pielęgniarską. Priorytetyzacja działań w opiece paliatywnej.</p> <p>3. Rozpoznawanie potrzeb pacjenta w opiece paliatywnej Identyfikacja fizycznych, psychologicznych i duchowych potrzeb pacjenta. Uwzględnianie potrzeb rodziny w procesie opieki.</p> <p>4. Organizacja działań pielęgnacyjnych w opiece paliatywnej Utrzymanie higieny ciała pacjenta i czystości jego otoczenia. Zaspokajanie podstawowych potrzeb, takich jak odżywianie, wydalanie, kontrola bólu i parametrów życiowych.</p> <p>5. Podawanie leków zgodnie z uprawnieniami w opiece paliatywnej Podawanie leków drogą doustną, podskórną, domięśniową i dożylną. Monitorowanie działań niepożądanych i efektywności leczenia farmakologicznego.</p> <p>6. Zapobieganie powikłaniom i poprawa komfortu pacjenta Stosowanie technik przeciwdziałania odleżynom, przykurczom i powikłaniom płucnym. Wdrażanie ćwiczeń oddechowych, pozycyjnych i innych działań poprawiających jakość życia pacjenta.</p> <p>7. Kwalifikacja pacjenta do odpowiedniej kategorii opieki paliatywnej Ocenianie stanu zdrowia pacjenta przy użyciu narzędzi takich jak skale oceny bólu czy stanu funkcjonalnego. Określenie stopnia zaawansowania choroby i jej wpływu na potrzeby pacjenta.</p> <p>8. Rozpoznawanie objawów towarzyszących chorobom terminalnym i podejmowanie odpowiednich działań pielęgnacyjnych Diagnozowanie problemów takich jak ból, duszność, nudności czy zmęczenie.</p>	

Wdrażanie działań łagodzących objawy w sposób zgodny z zasadami opieki paliatywnej.

9. Ocena stanu pacjenta na podstawie badań w opiece paliatywnej

Analiza parametrów życiowych i innych wyników diagnostycznych w kontekście planowania opieki.

Dokumentowanie obserwacji i wniosków zgodnie z obowiązującymi standardami.

10. Edukacja pacjenta i jego rodziny w opiece paliatywnej

Informowanie rodziny o zasadach opieki nad pacjentem terminalnym.

Rozwiązywanie problemów związanych z pielęgnacją w środowisku domowym.

11. Wsparcie adaptacji i aktywizacji pacjenta w opiece paliatywnej

Organizowanie działań adaptacyjnych dla pacjenta w środowisku hospicyjnym lub domowym.

Wspieranie rodziny w okresie adaptacji i opieki nad bliskim w stanie terminalnym.

Literatura podstawowa:

1.	de Walden-Gałuszko K., Kaptacz A. Pielęgniarstwo opieki paliatywnej. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL, 2017; cop. 2019.
2.	Krajewska-Kułać E., Dzierżanowski T., Krzyżanowska D., Cybulski M., Opieka paliatywna. Warszawa: Wydaw. Difin SA; 2018
3.	de Walden-Gałuszko K., Kaptacz A.; Białoń-Janusz A. [et al.]. Pielęgniarstwo w opiece paliatywnej i hospicyjnej. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2005.
4.	Jeziorski A.; Fijuth J. [et al.]. Onkologia: podręcznik dla pielęgniarek. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2015.
5.	Koper K.J. Żywnienie w chorobie nowotworowej. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL, 2021
6.	Koper A., Koper K.J. Problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobą nowotworową i opieka interdyscyplinarna. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL, 2021

Literatura uzupełniająca:

1.	Ciałkowska-Rysz A. Leki w medycynie paliatywnej. Wrocław: Wydaw. Edra; 2021
2.	Kłęk S. Leczenie żywieniowe w onkologii. Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL, 2020